

NAUCZYZCIEL w szkole uczającej się

W pracy nauczycieli uczenie się jest równie ważne jak uczenie innych. Nauczyciele powinni i chcą poszerzać wiedzę oraz rozwijać swój warsztat pracy – aż 94% z nich uczestniczy w różnorodnych szkoleniach. Wiadomo, że na rezultaty osiągnięte przez uczniów pozytywnie wpływa także podnoszenie kompetencji nauczycieli, które jest powiązane z praktyką szkolną. Ważne, aby rozwój zawodowy był rozciągany w czasie, oparty na procesie i dostosowany do potrzeb uczniów. Nie zawsze jednak oferowane formy i treści rozwoju trafiają w oczekiwania dyrektorów i nauczycieli. Wyniki badań TALIS 2013 pokazują, że prawie połowa osób nie znajduje odpowiednich dla siebie propozycji doskonalenia zawodowego¹. Jeśli więc chcemy skutecznie podnosić jakość kształcenia uczniów, konieczny jest inny niż dotychczas model doskonalenia nauczycieli.

Rozwój cywilizacji stawia przed współczesnym światem wiele nowych wyzwań. Istotnie wpływa na młodych ludzi, wymusza inną rolę nauczycieli, wymaga zmian w funkcjonowaniu szkoły jako instytucji. Uczniowie powinni w szkole uczyć się, a nie być nauczani. Muszą umieć samodzielnie zdobywać wiedzę, rozwijać umiejętności, gromadzić i analizować informacje, stawiać i rozwiązywać problemy, badać otaczający świat. Nowe podejście do edukacji określa inną rolę nauczyciela: „...jego zadaniem jest dziś już przekazy-

wanie nie tylko wiedzy, ale też różnego rodzaju umiejętności dotyczących między innymi sposobów uczenia się, pracy czy współdziałania z innymi, wykształcanie w uczniach potrzeby uczenia się przez całe życie, jak również stwarzanie im warunków umożliwiających elastyczne rozwijanie swoich zainteresowań i talentów. Od nauczycieli oczekuje się więc stałego doskonalenia umiejętności potrzebnych w społeczeństwie opartym na wiedzy”².

Istotą szkoły jest zatem nie tyle wyposażenie młodego człowieka w wiedzę, która dzięki nowoczesnym technologiom jest dostępna na każdym kroku, lecz rozwijanie umiejętności podejmowania decyzji oraz kształtowanie jego osobowości. To jest kapitał, który pozwoli młodym ludziom mierzyć się z czekającymi ich w przyszłości wyzwaniami.

Szkoła, aby się zmieniać, potrzebuje z jednej strony autonomii (która sprawi, że zmiany będą dostosowane do jej indywidualnej sytuacji), z drugiej zaś zewnętrznego wsparcia, które wzmocni te procesy i pomoże przygotować do realizacji wymagań stawianych przez państwo. Na całym świecie podejmowane są wysiłki, które mają na celu zbudowanie efektywnego systemu wspierania szkół. Od kilku lat takie działania są prowadzone również w Polsce. Koncepcja nowych rozwiązań wywodzi się z teorii organizacji uczących się. Główną cechą takiej organizacji jest „myślenie systemowe”, czyli „umiejętność postrzegania organizacji jako całości, przy

równoczesnym uwzględnianiu poszczególnych elementów składowych oraz interakcji zachodzących pomiędzy tymi elementami”³.

Działania Ośrodka Rozwoju Edukacji

W 2010 r. Ośrodek Rozwoju Edukacji rozpoczął prace nad nowym modelem wspomaganie, w którym doskonalenie nauczycieli jest jednym z elementów szerszego procesu mającego na celu rozwój szkół. Proponowane rozwiązania zakładają pracę zespołową Rady Pedagogicznej w oparciu o następujące kroki:

- diagnozę potrzeb szkół, prowadzoną bezpośrednio na terenie placówki, z udziałem dyrekcji szkoły i zatrudnionych w niej nauczycieli,
- wybór priorytetowych dla danej szkoły kierunków zmiany wraz z określonymi rezultatami,
- opracowanie i przeprowadzenie procesu doskonalenia, obejmującego szkolenia, warsztaty, konsultacje oraz wsparcie nauczycieli przy wdrażaniu nowych kompetencji, bezpośrednio w pracy na lekcji,
- ocenę rezultatów tak zaplanowanego procesu.

Innym – obok wspomaganie pracy szkół – elementem nowego systemu doskonalenia nauczycieli są międzyszkolne sieci współpracy i samokształcenia. Sieć jest formą pracy, która ułatwia wymianę doświadczeń, poznawanie dobrych

¹ Hernik K., Malinowska K., Piwowarski R., Przewłocka J., Smak M., Wichrowski A.: Polscy nauczyciele i dyrektorzy na tle międzynarodowym. Główne wyniki badania TALIS 2013. Instytut Badań Edukacyjnych. Warszawa 2014.

² Fedorowicz M., Chojińska-Mika J., Walczak D. (red.): Raport o stanie edukacji 2013. Warszawa 2014.

³ Ibidem.

rozwiązań praktycznych, generowanie pomysłów, inicjowanie nowych działań, a tym samym rozwój kompetencji uczestników sieci. Stanowi doskonałe uzupełnienie innych form doskonalenia nauczycieli, takich jak szkolenia, warsztaty i spotkania zespołów przedmiotowych.

Działaniom prowadzonym przez Ośrodek Rozwoju Edukacji towarzyszy realizowany w powiatach pilotaż nowych rozwiązań, prowadzony w ramach Działania 3.5 „Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół” Priorytetu III Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki”. Od stycznia 2013 do czerwca 2015 r. ponad 6000 szkół i przedszkoli ze 160 powiatów objętych zostało kompleksowym wspomaganie.

Zmiany od 2016 r.

Wspomaganie pracy szkół i przedszkoli to zadanie, które w pilotażu nowego systemu doskonalenia zostało powierzone szkolnym organizatorom rozwoju edukacji (SORE). Od 2016 r. ich zadania będą wykonywać pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych. Ich obowiązkiem będzie:

- wspomaganie rozwoju szkół poprzez: pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły, ustalenie sposobów działania, prowadzących do zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb, zaplanowanie form wspomaganie i ich realizację oraz wspólną ocenę efektów i opracowanie wniosków z realizacji zaplanowanych form wspomaganie,
- organizowanie i prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli i dyrektorów szkół oraz dla placówek oświatowych.

Jak przygotować ofertę wspomaganie szkoły?

Efektywny system wspomaganie pracy szkoły zakłada odchodzenie od incydentalnych, jednorazowych, krótkich form szkoleniowych na rzecz planowego

procesu „szytego na miarę” konkretnej szkoły czy przedszkola oraz realną pomoc w przełożeniu nowych umiejętności na szkolną praktykę. Oferta przedstawiona szkole przez placówkę wspomaganie – przygotowana na podstawie diagnozy potrzeb szkoły – jest punktem wyjścia do wspólnego zaplanowania działań.

Najczęściej wybierane tematy ofert doskonalenia:

1. Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki.
2. Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny.
3. Rodzice są partnerami szkoły.
4. Wspieranie wychowawców klas – bezpieczna szkoła.
5. Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
6. Postawy uczniowskie – jak je kształtować.

Jak pracują wychowawcy w Gimnazjum nr 2 w Zielonej Górze

„Za nami wiele godzin zajęć, w czasie których rozmawialiśmy z młodzieżą na różne tematy. Dotyczyły one szkoły, spraw klasowych, były także związane z ich rozwojem. Staramy się, aby nasi uczniowie byli współodpowiedzialni za to, co dzieje się w naszej szkole, aby proponowali zagadnienia, które ich najbardziej interesują i które są dla nich ważne. Dzięki temu nie tylko ja, ale też inni wychowawcy mogą modyfikować swoje plany wychowawcze” – opowiada Agnieszka Hajduk, nauczycielka matematyki w Gimnazjum nr 2 im. A. Asnyka w Zielonej Górze. W trakcie przeprowadzonej w szkole diagnozy potrzeb okazało się, że istnieje silna potrzeba doskonalenia kwestii związanych z wychowawczą rolą szkoły. Nauczyciele zgodnie stwierdzili, że coraz częściej w swojej pracy spotykają się z nietypowymi sytuacjami. Chcą poznać przyczyny takiego, a nie innego zachowania

uczniów. Zależy im na podniesieniu jakości lekcji wychowawczych. Dlatego też, planując formy doskonalenia, uwzględnili takie tematy zajęć jak kod zachowania, gry uczniowskie czy cyberprzemoc. „Nauczyciele potrzebują wiedzy i umiejętności, które zastosują w pracy z uczniami” – mówi Katarzyna Dudzic, szkolny organizator rozwoju edukacji (SORE), współpracujący ze szkołą.

Zapraszamy do obejrzenia filmu www.doskonaleniewsieci.pl/film.

Jak sprawić, aby uczniowie czytali

„Zainteresował mnie temat o skutecznych sposobach radzenia sobie z czytaniem. Czytanie jest bowiem bardzo ważne – ćwiczy pamięć, rozwija zainteresowania, uczy koncentracji” – twierdzi Urszula Mida, nauczycielka języka polskiego z Gimnazjum w Iwkowej (powiat brzeski), która uważa, że dzieci bardzo mało czytają. W powiecie brzeskim nauczyciele przedszkola, szkoły podstawowej, gimnazjum oraz szkół ponadgimnazjalnych wspólnie działają na rzecz promocji czytelnictwa. Połączyli się w sieci. „Dzięki współpracy z innymi nauczycielami wiem, jak zorganizować w szkole noc z książką lub konkurs poetycko-fotograficzny” – opowiadają. Dzięki akcji „Odjazdowego bibliotekarza” nawet szkoły bardzo od siebie oddalone mogą podejmować wspólne zadania. Członkowie sieci upowszechniali czytanie, jeżdżąc na rowerach po wyznaczonych trasach. Razem ze swoimi uczniami umieszczali w różnych miejscach miasta fiszki z cytatami ze swoich ulubionych książek. Organizując akcje i projekty edukacyjne, zawsze mogą liczyć na pomoc biblioteki pedagogicznej, która wspiera nauczycieli informacjami i materiałami.

Więcej informacji na stronie www.doskonaleniewsieci.pl.

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego